

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de Crimine maiestatis contra legatos Reipub.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

- 3 *In duellionis crimen non committatur aduersus Cardinales, vel familiares Papae.*
 4 *Civem Romanum indemnatum occidens perduellionis crimine reus.*
 5 *Magistratum occidere quando maiestatis penam habet.*
 6 *Apparitores violantis qua sit maiestatis pena.*

ET si crimen $\dagger$ laesae maiestatis expresse non habeat aliam in iure definitionem, quam si committatur ei ga sui iuris principem, & magistratus, qui lateri eius assident, *leg. quisquis, ad leg. Iul. maiest. C.* tamen hodie in Gallia, poena coniurantis in regem statuitur, & in eos, qui contra sanguine coniunctos regis, vocant principes, quive contra duces, comites, & marchiones coniurant. Ecce iudicatum fuisse in causa cuiusdam de C^{or} is dicti Largiret, qui coniurauerat in ducem Sabaudiae, tunc subditum Imperatori, anno 1495. placito Senatus Sabaudiae memorat Ioan. Papius, *lib. 21. Resp. a. aref. tit. 2. aref. 1.* Quia & isti pars corporis principis videntur, vel reipublicae, vt & in eos committatur crimen hoc, *d. l. quisquis in prin.*

Et defendit $\dagger$ & Bartholomaeus Brixienfis, *in reperto. in ver. maiest.* Ioan. Faber, *in §. 1. in proem. inst. per l. non dubito, de capti.* Odofredus, *in l. si. in 4. nota. de iure reipub. lib. 10. C.* & alii. quos colligit Nicolaus Boerius, *ira. de sedtio. §. 6. num. 6.* non solum aduersus reges, sed etiam aduersus dominum ciuitatis, scilicet liberae, cuius est, vt opinor, reipub. committi crimen laesae maiestatis: vel si libera non sit, idem in vicario principis, qui in ea auctoritatem gerit, dicendum a bitror. Verum, *h. i. ad leg. Iul. Mai. in P.* non vt poena leg. Quisquis, qua tenet liberos, plectatur reus, iuxta ea qua in domino ciuitatis non libera tractat Martinus de monte Lauduno tracta. de *c. i. lae maiestatis, in princip.* & Ludouicus Bolognensis, *conf. 75.* Si tamen alicui iura regalia impartita sint ex priuilegio, vt ab eo non liceat appellari, & si aliquomodo superiorem non agnoscat, proculdubio opinor eadem, qua de perduellionatu in principem, & locum in hoc habere.

Crimen $\dagger$ laesae maiestatis habere locum etiam aduersus insurgentes, vel delinquentes in episcopos, cardinales, clericos, vel religiosos, familiares Papae & Cardinalium, ait Ioannes de Ana, *conf. 75.* & Egidius Ballamera *conf. 15. in 1. quast.* Clerici iure canonico conspirantes vel iniurias texentes in episcopos vel alios clericos, e gradu deiciuntur, *c. si qui clerici c. clericus. q. 1. c. conuentionum. c. 50.* & focii participelq; consilii quoque omnibus officii & beneficii exuti, curiae seculari grauius puniendi traduntur, *c. grauem. de excess. prelati. c. vni. de pen. in extra. Comm. si incorrigibiles sint, non aliter, vt mitior apud iuris interpretes obtinuit sententia, l' reposit. & Archidiacon. in ca. clericus 3. que. 4. Pan. in c. si clericus, de iud. col. 14. Docto. in c. cum non ab homine, de iud. Alioquin enim in episcopum coniurans, exilio afficitur, *ca. hi qui 3. q. 4. Lege Hispanica, in l. Hisp. parti. 1. tit. 6. l. 60. duob. casib. clericus redditur curiae seculari, si contumelias afficiat episcopum, nec velit obedire ei, & si attentauerit illi u occidere. Inter perduelliones & ille erat, qui indemnatum occidisset, porfissimum quum Romanum: erat quippe lex horrendi carminis, qua peccata aliquem indemnatum vetaret, deo; umq; omnium iras peccata et aduersum eas ciuitates, qua non vindicassent in pollutos, vt explicat Henricus Glareanus, *in 1. libr. prime dec. Li. viii.* $\dagger$ Et $\dagger$ id colligi potest ex Lino, in 1. qui ait lege ea horrendi carminis, reum perduellionis actum fuisse Horatium, qui sortem suam interemisset lac imantem, & obuiam illi existentem redeuntia victoria Curiatorum. Sic enim ait, *Atrox visum id facinus patribus plebique, sed reccens meruissis factio obstrabat, tamen captus in tus ad regem: Rex ne ipse tam irrisus inoratuque ad vultus iudicii, aut secundum iudicium suspicium auctor esset consilio populi aduocato. diuimuros inquit, qui Horatio perduellionem iudicent secundum legem, factio: lex horrendi carminis erat, diuimuri perduellionem iudicent. Si a diuimuris prouocari, prouocatione curato: si auerent, caput obnubito, infelici arbori resti suspensio, verberato, vel intra pomerium, vel extra pomerium. De eiusdem Horatii accusatio loquens Dionysius Halicarnassensis, *lib. 3.* explicat quoque qualis esset illa lex. Quidam, inquit, non modicis auctoritatis viri ceperunt reum agere Horatium parricidii ca disque domestica. li longa oratione proferebant leges, que nemini quemquam indemnatum occidere permittunt: reuolabantque exempla deorum in ciuitates, que multa sciuissent scelera.***

Magistratum $\dagger$ occidere populi Romani, vel eum qui imperium potestatemque habebat, crimen maiestatis est graue, *l.*

prima, ad legem Iul. maiest. in P. atque pari poena ac in principem factum, puniri statuerunt Caesar: s, si a consiliis illorum sint, vel lateri illorum adhaerent, *leg. quisquis eod. C.* Et haec vera esse possunt quando iniuria, vel homicidium sit magistratum gerentium officium sibi commissum, tunc enim vel maxime consideranda persona, cuius gerit munus. *Iulianus, leg. 3. de offic. eius cui mand. est iuris d. lib. 1. P. tit. 21.* secus si non esset in executione officii.

Et sic annotauit Guido Papae, *quest. 557.* addens in Gallia inde praxim sumtam, qua verberantes apparitores, quos ipse vocat seruientes regios, cum officia seu munera sibi commissa exercent, capite puniuntur, aut manus eis amputantur, propter iniuriam illatam principi: in patria tamen Delphinali, pecunia mulctari, aut arbitrio iudicis puniri, *Idem inibi & Petrus Iacob. in tit. libelli, de constituta pecunia.* Ceterum, hic oportet aliunde, quam ex apparitorum scriptis, constare de iniuria. Neque in hac causa statur, vel creditur relationi seu testimonio apparitoris, sed veritas inspicienda & perscrutanda, vt mouit Gordianus, *l. ea quidem 7. de accusatio. C.* De qua si constet, vel si relationes sunt sobscriptae testimonio idoneorum testium, vindicta proculdubio sumenda: cum istis, qui mandata regia exequantur, & eius auctoritate quippiam agunt, videatur veluti viuae principis imagines. Et certum sit, eos quoque maiestatis esse eos, qui in status principum iniuriam inferunt, *vt inferius docetur, in variis criminibus maiestatis.*

De Crimine Maiestatis contra Legatos reipublicae. Cap. 4.

- 1 *Legatos reipub. vel principis violasse, maiestatis crimen, & legi Iulia de vi publica.*
- 2 *Legati etiam hostium inuolabiles. Et bella ob eos violatos: & sancti legati num. 3. 4. & 5.*
- 4 *Legatus non debet minori maiestate vti, quam is qui eum mittit. Et 10.*
- 5 *Legatum violantis iniuria potest fieri & civilis poena.*
- 6 *Legati quando iuri inuolabiles.*
- 7 *Legationes liberae sine priuilegio legationis reipublicae causa. Et illa a quibus impetrabantur, sublata, restituta, & limitata, num. 8. & 9.*
- 10 *Legatus reipub. obliuisci debet propria negotia.*
- 11 *Legati unde dicti.*
- 12 *Legati municipiorum & ciuitatum qui. & cuius auctoritate fiant.*
- 13 *Legati quot, & quomodo decerni possunt a ciuitate.*
- 14 *Legatio alia gratuita, alia cum salario.*
- 15 *Legati qua negotia propria vel aliena praeter mandata gerere possint.*
- 16 *Legatus legationem ne deserat. Vicarium quando det.*
- 17 *Legatus designatus quibus possit vti excusationibus, ne legationem obeat.*
- 18 *Legationis municipalis alia species pro cura aliqua.*

Crimen $\dagger$ maiestatis quoque visum est non immerito, legatos reipublicae, vel principis violasse: quia aduersus securitatem commissum populicam & principis, & potestatem habentem populis, *l. ad leg. Iul. maiest. P.* vel principis vicemque eorum referentem. Suffragatur huic legi lex Iulia de vi publica, qua tenetur qui legatos, oratores, comitesque eorum pulsauerit, vel iniuria affecerit, *l. Iulian. l. lege Iulia 7. ad leg. Iul. de vi pub. lib. 48. P. tit. 6.* Inuultissimumque; & apud Graecos & Barbaros visum, legatos violasse, *Egeppus lib. 1. cap. 3. 1.* $\dagger$ Ius $\dagger$ quippe legationis, etiam inter hostes, diuino & humano praesidio vallatum est, *Cicer. in Verri, 3.* Sancti habitus, sanctumque ver. diuis. P. nec nisi sanctis & consecratis caeremoniis legati olim designati, *Pli. lib. 21. c. 2. & lib. 25. ca. 9.* siue faciales essent, ad pacem componendam missi vt bellum indicerent. Et proinde iurisdictionem censetur, non violandorum legatorum, quando iurisdictione hac publica funguntur, religio, *ca. iij. genium. 1. d. str. d. l. sn. de legat. P. 1. obly. late in 1. & 2.* Erat & Francorum haec religio, de qua Gregorius Tuonenis sic scribit, *lib. 7. bist. Franc. c. 32.* Post haec inquit, missi Gundabaldus (qui debebat se solum Clotarii moriui) duos legatos ad regem Gunth: animum, nempe cum virgis consecratis, sextariau Francorum; scilicet ne continerentur ab eo, sed exposita legatione cum responsione reuerterentur.

3 Scribitur & Senatui Atheniensium Philippus, in oper. Demosthenis epistola. Philippus senatus missa post 4. Philippus recte se in eos bellum inlicitum, quod Diopithes Amphilochum suum legatum nouem talentis acceptis dimisisset, & carcere detinisset, adiciens. Cum ceteris omnibus praecone ac legatum violare, impium videtur: uim uobis imprimis Atheniensibus. Sicut cum Megarenses Anthemocritam sustulissent, tanta iracundia populus Atheniensis exaruit, ut eos mysteriis prohiberet, & in monumentum iniuriae statuant ante portam erigerent. Legatus qui maiestatem sui principis refert, & idcirco eius contemptus pertinet ad principem, & constituitur poena grauis. Imo non alienum a crimine, si legatus ipse illa maiestate submissus se gerat: sicut & Atheniensis Euagoram interemerunt, qui cum legatione ad Alexandram fungeretur, genua flexisset, Athenae. l. 6. c. 6. Qui legatos violant vel impediunt, iure canonico excommunicantur, ca. signis 9. d. s. c. illi, 2. q. 7. Iure ciuili qui legatum hostium pulsauerit, hostibus quorum erat legatus, puniendus pro illorum arbitrio debeatur, l. si de legato l. 50. P. tit. 7. ubi exempla Florus. l. 19. Epito Multo magis, si quis legatum occidisset: quia proculdubio legatos occidisse, causam inferendi belli esse legitimam, plinius docet Polybius in l. 2. Bellum a re mouerunt contra Fidenates Romani: dictatore creato Manilio, Magistro equitum Aulo Cornelio, quod Romanorum legatos leui quadam obiecta causa necassent, Diod. Sicul. lib. 12. L. uisus, 4. A Crotoniatis Sybaritae destructi & deleti, quod Crotoniatarum legatos interfecissent, & extra ciuitatem uolucibus & feris edendos proiecerunt, auctore Arhenaeo lib. 12. c. 6. Extio fuit Arabibus, Herodis legatos occidisse, ut narrat Egeffippus lib. 10. 32. Fuit Atheniensium solum cum urbe vastatum, quia legatorum, quos Darius ad eos terretur & aquam petuum miserat, alios in barathrum, alios in puteum demiserant, iubentes illinc terram & aquam ad illos deferre, teste Herodoto in 7. Ceterum, si ne blandiantur sibi nimium honore legiti, neque preter modum insolentent, cauere debent: aliud enim est legati munus rite obire, aliud eo abuti. Et tandiu durat ius non violandum legatorum, quantumdum sibi ius legationis, & honestatem conferauerint, ut dicebat Theoda apud Procopium lib. 7. de bello Gothor. ad oratores Byzantinos Reatus enim omnem dignitatem excludit, l. 1. C. ubi senat. vel. l. arvis. per id tempus de curio. l. 12. C. l. uisus, de digni. l. 12. C. l. quoriam. eo. tit. Tractat hoc caput Conradus Brunus, l. 4. de legatio. c. 4. Consule, si egeas. Item f. & hoc ius concessam maxime illis, qui non habent legationes liberae, sed reipub. causa. Nam liberae uix fuerunt sine reprehensione, reprehendit Cic. 3. de legi. in Rebellum, tantum absit, ut hoc priuilegio dignae sint habitae: & legati illarum, honore quidem hictorum functi, Cic. ad Cornis. l. 12. epist. fami. epist. omnibus 262. uerum sine mandatis Reipub. in rem suam in prouincias abibant, idem in 2. Agraria, & 3. de legib. ornamenta tantum causa a Senatu hunc honorem impetrantes: quemadmodum etiam nunc, honorarii quidam magistratus a priuilegiis conceduntur, & tituloretus. Porro f. legationes liberae ab iis senatoribus impetrabantur, quibus negotia erant futara in prouinciis: si hereditares persequi aut legata, aut nomina inibi exigere uellent, ut legatorum noninibus seu personis acceptis, commendabiliores causas, & controuersias suas facerent. Et proinde qui libera legatione aberant, ut causa sui commodi absentes, absentium reip. causa priuilegiis non utebantur, l. qui libera legatione (sic enim legendum) non cum aliis qui hber a legatione, de leg. in P. l. non uere. ex quibus cau. maio. P. l. rep. causa. eo. tit. Et tandem odiosa ceperunt esse huiusmodi legationes, quia inique fierent, & potius ad corruptendam iudicia, & ad aduersariorum depreffionem impetrarentur. Atque f. i. deo lege 12. tab. sic prohibitum. Rei suae ergo, ne quis legatus esto. Et Cicero 3. de leg. Nihil esse turpius, in hac uerba tradit, Senatore sine praerogatione: legato sine mandatis, sine reip. publica munere. Adit quoque, Quod quidem genus legationis, ego Consul. quamquam ad commodum Senatus peruenire uideatur, tamen approbatione Senatus frequentissimo, nisi mihi tenuissimus Tribunus pleb. (uidehiet Clodius) intercessisset, nulli solum: minus tamen tempus. Quod orat in finitum, annum feci. Ex quibus etiam colligere possumus. post l. 12. tab. extinctas legationes honorarias seu liberae renitisse. & nimium productas, ad tempus annuum Ciceronem repressisse. Sed postea lex Iulia, etiam quinque annales indulsit: Cicero enim ad Atticum sic scribit, Habent, ut opinor, legationes a finitum tempus lege facta. nec facile addi potest: bella est autem ex huius iuris quinque annis uentia. Harumque legationum uel ex eo improba apparet con-

cessio, quod nec municipalium legationum conditio patitur legatos, in legatione propriis negotiis, uel aliis quam mandatis, ut mox dicam, operam dare. Legatus creatus §. fin. l. 15. de lega. l. 50. P. Legatus enim principis uel populi est munus praecipuum, apud eum uel eos, ad quos mittitur, dignitatem conseruare, cum maiestate mittentium: atque facessere debet longe omnis priuata amicitia & uilitas, dum publica mandata intercedunt, ut dicebat P. Popilius legatus Antiocho regi missus, Iust. l. 43. hist. Et populus Atheniensis Timagoram extremo supplicio condemnauit quod missus ad regem Persarum Artaxerxem, cum alii Lacedaemoniorum atque Thebanorum legati a regis muneribus abstulissent, regi more gentis adularis dona ad auaritiam usque, & infamem cupiditatem ac episset, Demosth. Philipp. 4. Plutar. in Cleopida Val. Max. l. 6. c. 3. Idem Atheniensis Demadem decem talentis multauerunt, quod Alexandrum Magnum Deum exultauerunt, Athenae. l. 9. D. pro. c. 6. Quinimo & legatos disciplina maiorum proprie uoluntatis obliuisset debere statuit, dum mandata contraria sunt. Ira Metrodorus legatus a Mithridate ad Tigranem regem Armeniae missus procedere inuadendo, contra Romanos capite damnatus est, quod Tigrani uiso periculoso bello, & interroganti Metrodorum quid consuleret, is responderit: ut legatum, se suadere: ut Metrodorum, dissuadere, Plutar. in Lucullo. Legati f. dicti sunt, quod publice eligantur, ut mittantur, ut ait Varro 4. de ling. Lat. uidelicet ad expedienda negotia publica. Quamobrem f. sunt etiam aliae species legatorum, qui non a principibus, neque etiam semper ad principes mittantur, sed a ciuitatibus & municipiis: quorum tamen priuilegia eius generis non sunt, cuius sunt publici faciales & caducae: eatores, cum ciuitates publicum ius non habeant, Vlp. in l. bona ciuitatis 15. C. Causa in l. inter publica, 16. de uer. sig. P. nisi libere, & a maiori sint ditione absolutae. Esti carachristicis: bona dicantur ciuitatum publica: habent nihilominus istae municipales legationes & ciuitate, suas leges, suaeque priuilegia. Atque ut grassandi & ambitionis quorundam, qui in municipiis sibi tantum consulunt, occasio uideatur, iure non licet municipio, uel ciuitatibus legatos ad principem mittere, nisi uoluntate consilii publici ciuitatis, & auctoritate interueniente magistratus superioris, qui ei praefit, l. fin. de legatio. l. 10. C. tit. 63. Is autem magistratus, qui de eo consulitur, pendere debet & legationis necessitate in & sumtuum rationem, qui in detrimentum ciuitum reuoluuntur, quorum causa debet legationes illas circunscideri: ut fecit Plinius secundus apud Byzantinos, in legatis qui maximo sumtu quotannis & ad Imperatorem & ad Myrae praesidem publice salutarum mittebantur, quod & probauit Traianus, Plin. 2. l. 10. epist. de Byzantio impetrans ad Traianum, epist. 4. 2. C. 3. Voluit f. & lex ne ciuitas amplius quam ternos legatos mittere possit l. 4. §. fin. de legatio. l. 50. P. tit. 7. Permittit tamen eundem, legationes plures suscipere, & sumtus pro singulis l. eundem, 6. eod. & ultra sumtus uiciter & legationum, id est, salarium legationis. Est enim legatio haec, aliquando cum salario, aliquando gratuita, l. 2. §. si. l. si absentis, 11. co. P. l. 2. eo. tit. l. 10. C. Oportuit enim & quodam salario hos, qui coguntur subire legationes, releuari, cum ea plura illis adferat incommoda & damna facultatibus, & propriis negotiis: ut pote qui nec propriis, nec alienis pendere legatione se miscere possint, nec aliis q. mandatis uacare, Paul. l. Paulus respondit, 8. §. fin. l. legatus, 10. C. Modest. l. is qui legatione, 15. l. eundem, 6. §. fin. de legat. in P. de contractu eius, l. 3. eo. tit. nisi forsan per alium sua negotia curent, l. 2. §. l. eo. in P. uel domum in ciuitate sua emant, Scou. l. legatus creatus, 12. eo. uel pupillo, non suorum nomine instituant uel defendant eas illas, si absentis, 11. eo. uel de damno, quod legationis tempore passi sunt, l. Paulus respondit, 9. eo. P. l. 2. §. item si exera, & l. non coguntur, de iudic. l. 10. P. Haec enim illis licent, nisi uelint imitari constantiam legatorum a Romanis Tarentum ad res repetendas missorum, qui cum grauisimas ibi iniurias accepissent, unus etiam urina respectus fuisse, in theatrum admissi, legationem tantum quibus accepterant uerbis perterunt, de his quae passi erant quae non sunt: ne quid ultra, ac mandatum esset, loquerentur, Val. Max. l. 2. c. 1. Non & legatus Reip. non sua causa abesse quoque dicitur, l. qui libera a legatione, 14. de legatio. P. Nec legationem deicere potest sine causa necessaria de citionum aliter remouentur in posterum albo, l. 1. de legatio. P. l. 2. §. 1. eod. de quo eliguntur secundum ordinem, l. 7. eo. tit. ubi legatio de primariis aliquem mitti non desideat: alias, contra, l. 4. §. ordines eodem. Vicarium dare tamen pro se legatus municipii filium potest, leg. §. fin. 6. C. 7. l. leg. vicarius, 13. eod. Non f. cogitur

legationem quis subire ad eum, qui amicum suum vel domesticum accusauit, l. 4. §. si accusatio, eod. Debitor reipub. eius non est legatus, nec cui interdictum est postulare, Martia. l. 4. eod. fisci tamen debitor potest fieri legatus, d. l. 4. §. 1. Excusat se qui vacationem habet ob alia privilegia, & ob legationem intra biennium gestam, l. filius decurio. cum l. seq. 7. §. 8. eo. sit. P. l. 3. C. eo. Illud & singulare est, vt si legatus rediens a legatione in itinere moriatur, non restituant heredes eius sumtus ob eubendam legationem acceptos, l. legatus. 10. §. 1. eo. in P. Item quod tres liberi in columnes excusent a legatione, l. 1. C. eo. lib. 10. ¶ Est ¶ alia legatio etiam municipalis, quae non honor, sed munus est, vt ad census accipiendos, patrimonium describendum, frumentum cogendum, & c. l. 1. §. personalia, de munerib. P.

De Proditionis crimine. Cap. 5.

- 1 Proditio in priuatis & publicis negotiis locum habet.
- 2 Homicidium proditorum grauius puniendum.
- 3 Proditio quid, & proditores deprendendi.
- 4 Proditio quare atrox crimen. Et proditionem diligi, non proditores, nu. 5.
- 6 Hostis infidi consuetudo tuta non est.
- 7 Inimicus secretus periculosissimus.
- 8 Exploratores sunt proditores, & de pena eorum, & transfugatum.
- 9 Exercitus fines excedere capitale.
- 10 Proditionis alia crimina.
- 11 Pax turpis non facienda, & de ignauia militum, & decimatione ob eam.
- 12 Hostes ad bellum inferendum clam cocitare, capitale & maiestatis.
- 13 Hostibus ingressu praebentis in regni, pena capitalis & maiestatis.
- 14 Munera ab hoste accipere signum proditionis: vt & exercitum reducere nulla re gesta, numero 15. 16. & 17.
- 18 Consilere contra rempub suam instar proditionis. Et legati necari cum familia hac de causa.
- 19 Administrationem prouincia ciuilem vel militarem relinquere inuisse principis, proditorium.
- 20 Ciuitatis quis possit dici proditor.
- 21 Ciuitatem dedere quando hosti liceat.
- 22 Proditorum apud Germanos, & alios populos pena. Prodendi consilium sine executione puniunt, eod.
- 23 Proditors puniti ab iis, quibus deditio facta.
- 24 Hostes iurare, armis, consilio aliaque re, proditionis & maiestatis est crimen.
- 25 Commercia cum hostibus prohibita.
- 26 Hostium partes securi, decimati, & diis deuoti.
- 27 Literas hostibus misisse signum proditionis, vindicatum.
- 28 Pradandi hostibus dandi facultatem in suos, vel cum illis pradam diuidens, maiestatis & proditionis reus, & qua eius pena.
- 29 Amphychionum senatus qualis.
- 30 Hostem fugientem abscondens, nec reuelans relegandus.
- 31 Nauium fabricam hostibus fabricans, capitali crimine dammandus.
- 32 Exercitum in insidias deducere, proditio est, & sequens.
- 34 Pugnantibus aliis in exercitu non pugnare, proditionis crimen, & eius pena.
- 35 Fugiens primus in acie capite puniendus.
- 36 Ouidionem sine causa soluere, proditioni datum, vt & arcem, & stationem sine principis auctoritate relinquere, & 37.

Proditiones ¶ & in priuatis & publicis reperiantur negotiis. In omnibus causis personarumque qualitas distinguunt penas. ¶ In ¶ priuatis, homicidium aliquando per insidias aut factionem latronum alicuius priuati proditione fit, penaque grauiori vindicandum, c. 1. de homicid. l. respiciendum, §. delinquent, de pe. in P. Si homicida sint potissimum Arfacida, vel affassini, ex conc. Lugdun. in c. 1. de homicid. in 6. ex numero eorum vel moribus iis similes, qui ita dicti ex Perfide aliquando prodierunt tempore facti belli in Mahumetitas, quorum e numero erant: verum ita in Christianos proceres ex factione propria coniurati, vt se vitam aeternam consecuturos arbitrentur, si aliquem eorum occidissent, ipsi vero perissent. Quum obrem idiomatica Christianorum edocdi, sese iam principibus nostris immiscentes, directa formidine obrunabant, l. aut. e. Am. in Ludon. Ludon. l. 5. hyst. Franc. lib. 6. in P. hyst. August. & lib. 7. in D. Ludonico, dum ab illis non cauebatur. In quos concilium Lugdunense & in eorum fautores statuit penas acerbissimas. A quibus, & qui

per insidias alios necant, nunc sunt affassini dicti non tamen lae maieftatis rei. Idcirco de illis hic non agemus, sed de proditione, quae rempub. laedit. ¶ Itaque ¶ hic proditionis crimen est, hostium partes fouere, vel ope vel consilio clam, dum nemo suspicatur. Nam qui malo consilio & proditoris animo patriam derelinquit, hostium numero habendus est, vt ait Paulus, l. postminium. 19. §. transfuga, de capti. & post. reuers. l. 4. 9. P. tit. 15. Proditoribus omnibus hoc commune, per beneuolentiae fucum & dum illis fiditur, insidiari: vt Suidas in verb. raldupr, & recte de eo, qui eius generis est, αμείβει δόλον, & πωον raldupr, & id est, mulces cum mordet, quia canis es clandestine mordens. ¶ Proinde ¶ cum non nisi ii, quibus cum nobis est amicitiae vel fidei vinculum, proditores dicantur, pœnis a societate omni expellendi, vt latentes, & ideo perniciosiores inimici. Tanto, inquit Xenophon l. 2. rer. Graecar. perniciosius delictum est proditorum, quanto difficultius rem latentem quam manifestam custodire: tanto etiam abominabilis. Quia hostes aliquando conciliantur, amiceque redduntur: at qui semel in proditione prehensus est, cum illo nemo unquam in gratia redit, aut illi deinde non fidit. Sic Cicero l. 1. Accus. Omnium communis est inimicus, qui hostis est suorum: nemo unquam sapiens hosti credendum putauit. Et Demosthenes reus seque, Nemo o Athenienses, eo animo pecuniam consumit, vt proditorum rationibus consulat: neque, quicquam posteaquam ea que redemit, obtinuerit, atque in potestate sua habuerit, proditorum reliquis de rebus in consilium adhibet. Et apud Homerum Achilles ¶ l. iota. seu 9.

ὄφθεις γὰρ μοι κείνῳ ἵππας αἰδύο παύων, αἷς ἔρεσθαι κείνῳ ἐν ἰσθμῷ, αἰδύο βλάτες, id est, Inimicus enim mihi ille aequae ac inferni porte, Quis aliud occultat in mente, aliud autem dicit. Et Chorus ad Mercurium apud Aeschylum in Prometheus traged. circa fin.

τὴν ἀεὶ δόρατ' ἵππῳ κείνῳ ἐμαδύρ, ἃ ἔστιν ἴσθμῳ ἔνθ' ἔνθ' ἔνθ' ἀρβύλων μῦθον.

Didici enim odisse proditores: Nec est vitium quod magis, quam hoc respuum.

¶ Et ¶ diliguntur interdum proditiones, verum proditores perpetuo abominabiles: vt probare quidem potuit Seuerus, cum ad imperium peruenisset, Pertinacis occisi morte, verum eos qui occiderant, morte multauit, & milites celeris conficiis militibus insignibus exutos dimisit, Dio in Seuero. Herodia in 2. Eutro. 4. Nica. Et Claudius ratam quidem ante imperium adeptum Cassii, Cherea, & Lupi, aliorumque habuit operam: qui merito Caium ob nimiam crudelitatem occiderant: attamen & ipse Claudius imperium adeptus in percussoribus animaduertit, Dio lib. 60. Ioseph. lib. 19. antiq. c. 3. Quia si Caius occidi debuit, tamen a Cherea tribuno suo non debuit, cui salus principis erat commissa. Similia & de pluribus postea Deo volente referam. ¶ Sed illud ¶ non omitto interim dignum principe Constantino, cum enim aduersus eum rebellasset Eudochius, & victus ad Ecdicum confugisset, Ecdicius eum benigne hospitio suscepit, tanquam quod ab eo accepisset beneficia: noctu tamen ei caput amputauit quod cum ad Constantium detulisset, Constantius quidem de facinore hoc gratias ei egit, & caput recepit. Cum autem manere cum illo conaretur, discedere iussit, minimeque rem sibi exercituique bonam putauit fore infidi hospitis consuetudinem, teste Nicephoro Calisti, l. 14. hyst. c. 6. ¶ Facilior ¶ cautio est vbi manifesta formido est, vt ait D. Cyprianus tracta 3. de simplici. prelato. Et ad certamen animus ante struitur, quando se aduersarium quis proficitur: plus cauendus & metuendus est inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens, occultis accessibus serpit. Et, vt ait Constantinus l. data 27. C. de donatio. Clandestinis & domesticis fraudibus facile quibus negotiis opportunitate confingit potest. ¶ Nec ¶ vlla pestis nocentior familiaris inimico, ca si intimitus, 93. dist. Exploratores, qui secreta nostra nuntiant hostibus, proditores sunt, vt ait Arrianus Iurifconsult. l. omne delictum, 6. §. exploratores, de re milita. in P. De transfugis idipsum dicendum. Horum penas sancitas sic inuenimus. Transfuga ad hostes, aut secretorum nostrorum renuntiator, aut viuis exuratur, aut furca suspendatur, ait Paulus Iurifconsult. l. si quis aliquid, 38. §. transfuga, de pan. in P. Consentit Vlpianus l. aut damus. 8. §. hostes, eod. Capitales penas dixit Arrianus, d. l. omne delictum, §. exploratores, & Martianus in l. proditores, 7. eod. de re milita. Licebat & eos, qui a Romanis ad hostes confugissent, impune cuilibet tanquam hostes occidere, l. 2. de defertor. lib. 12. Cod. l. 2. quas. l. v. vnicuique sine iud. se vind. C. Et de profugis, inquit Liuius ab.